

státní opera praha

Ředitel: Mgr. JAROSLAV VOCELKA
Šéf opery: PhDr. INGEBORG ŽÁDNÁ

TISKOVÁ ZPRÁVA

3. září 2007

Edvard Hagerup GRIEG

PEER GYNT

13. 9. a 16. 9. 2007 ve Státní opeře Praha
EDVARD HAGERUP GRIEG (1843 - 1907)

PEER GYNT

SCÉNICKÁ HUDBA K DRAMATU HENRIKA IBSENA

Obsazení a role

- Herci... **JIŘÍ LANGMAJER** – Peer Gynt
PAVEL SOUKUP – Vypravěč a sedm dalších rolí: Ženich (Mads), Dědek z Dovru, Oklíka, Nájemce, Pasažér, Muž ve smutku, Knoflíkář
MARIKA PROCHÁZKOVÁ – Solvejg, Anitra, Åse, Zeleně oděná
- Pěvci... **VÁCLAV SIBERA** – Peer Gynt
JITKA BURGETOVÁ – Solvejg
JANA SÝKOROVÁ – Anitra
KLÁRA DŽUGANOVÁ, DANA KOKLESOVÁ, ERIKA JARKOVSKÁ – Tři salašnice
MILOŠ HORÁK – Zloděj
LADISLAV MLEJNEK – Překupník

ORCHESTR A SBOR STÁTNÍ OPERY PRAHA

GUILLAUME TOURNIAIRE – dirigent
PETR MANČAL – režijní spolupráce
TVRTKO KARLOVIČ – sbormistr

13. 9. 2007 v 19.00 hodin
16. 9. 2007 v 16.00 hodin

Úprava textu: **ALAIN PERROUX**
Z francouzštiny přeložila: **ANNA KARENINOVÁ**

NASTUDOVÁNO V NORŠTINĚ (ZPĚVNÍ ČÍSLA) A V ČEŠTINĚ (MLUVENÉ ČÁSTI).

Partnerem koncertů je
Velvyslanectví Norského království v České republice.

OBSAH

I. DĚJSTVÍ

1. obraz: Na svatbě

Peer Gynt je dvacetiletý mladý Nor. Neustále se pře se svou matkou, starou Åse. Ta mu vyčítá, že místo aby se staral o statek a byl jí oporou, je větroplach a povaleč. Kdyby býval chtěl, mohl se oženit s bohatou Ingrid, s níž nyní chystá svatbu Mads Moen. Ingridina svatba probudí v Peerovi ješitnost i žárlivost a přes matčiny protesty se na ni vypraví do Haegstadtu.

2. obraz: Halling

Svatebčané tancují halling. Mezi nimi je i Solvejg a Peer je její krásou okouzlen.

3. obraz: Springar

Peer ji vyzývá, aby si s ním zatančila springar. Mads Moen ho žádá o pomoc: jeho nevěsta Ingrid se zavřela na půdě. Peer však Ingrid unese do hor.

II. DĚJSTVÍ

4. obraz: Únos nevěsty. Ingridin nářek

Nakonec Ingrid opustí. Uprchne vesničánům, kteří ho pronásledují, a toulá se po kopcích.

5. obraz: Peer Gynt a salašnice

Jednou večer potká tři salašnice. Přišly o své milence, a tak teď se zpěvem běhají po stráních za trolly. Prožije s nimi divoké chvíle milování. Mezitím bloumá po Rondanských horách a zdá se mu, že ve hvizdu větru slyší předpověď své velikosti.

6. obraz: Peer Gynt a Zeleně oděná

Jednoho rána potká zeleně oděnou dívku, dceru Krále hor, vládce trollů, Dědka z Dovru. Peer předstírá, že je princ. Oba se shodnou, že u trollů i u lidí je všechno černé jako bílé, ošklivé jako krásné, velké jako malé a špinavé jako čisté. Dívka v zeleném volá svatebního koně, aby je odvezl do paláce krále hor. Příběhne velké prase.

7. obraz: Peer Gynt: „Hej, podle koně poznáš pána!“

8. obraz: V paláci Krále hor

Trollové jsou rozhořčeni, že člověk svedl královskou dceru, a chystají se ho mučit. Zasáhne král trollů, Dědek z Dovru, a nabídne Peerovi svou dceru za manželku pod podmínkou, že ocení jejich zvyky: kravské lejno je u trollů laskomina a býčí močůvka medovina. „Psáno jest: „Zkrotíš svou přirozenost“, odpoví na to Peer.

9. obraz: Tanec dcery Krále hor

Dívka v zeleném tančí, její sestra ji doprovází na harfu. Ale Peer neumí ocenit jejich „půvab“. Na dotaz krále trollů říká, že vidí krávu se zvonci a svini v ponožkách. Dědek z Dovru je rozhořčen. Peer se své nevěsty vzdává a chce odejít. „Ať ho trollata roztrhají!“, volá král.

10. obraz: Peer Gynt je pronásledován trolly

Malí trollové mučí Peera. V největší tísní si Peer vzpomene na matku a volá ji na pomoc. V dálce se ozývá hlas zvonu. Trollové se ve zmatku rozprchnou a palác se zřítí.

11. obraz: Peer Gynt a Bøygen (Oklika)

Je neproniknutelná tma. Objevuje se beztvará neprostupitelná bytost – Oklika, kterou nelze obejít. Peer se s ním chce bít, ale Oklika tvrdí, že vítězí vždy bez zápasu. Nakonec se hroutí s přiznáním, že „Peer Gynt je příliš silný: stojí za ním ženy.“

III. DĚJSTVÍ

12. obraz: Smrt Åse

V hlubokém lese, daleko od lidí, si Peer postavil chalupu. Solvejg, která ho zachránila před trolly i Oklikou, přichází za ním. Stále Peera miluje a chce s ním sdílet život. Jednoho dne se objeví stará žena v zelených šatech s ohydným chromým dítětem. Je to dcera krále trollů a dítě je Peerovo. Peer si uvědomuje odpornost všeho, co ho spojuje s trolly a čím by Solvejg pošpinil. Prchá „sám pro sebe, a to stačí“, jak zní heslo trollů. Solvejg slibuje, že na něho bude čekat. Před odchodem z Norska navštíví Peer svou matku Åse, která žije v bídě. Zapřáhne imaginární koně do saní – postele a odváží matku na hostinu do paláce Soria Moria. Vypráví jí, že před palácem stojí svatý Petr a zve Åse dovnitř. Matka umírá a Peer se vydává do světa.

IV. DĚJSTVÍ

13. obraz: Ranní nálada

Peer Gynt objel celý svět, byl v Americe i Číně a získal jmění na prodeji otroků, vývozem různých bůžků a podporou misionářů. Nyní jeho jachta kotví u pobřeží Maroka. Je z něho bohatý muž středních let a obklopuje se pochlebníky. Ti ho ale okradou a Peer zůstane sám, bez prostředků na pustém břehu.

14. obraz: Zloděj a překupník

Bůh ale stojí při něm. V jeskyni skrývají zloděj a překupník bělouše a drahé odění, které ukradli císaři pouště. Slyší kroky, utečou a jejich kořist najde Peer.

15. obraz: Arabský tanec

Peera v bohatých šatech a na bílém koni považují arabské dívky a Anitra za proroka. Gynt Anitru žádá, aby mu zatančila.

16. obraz: Anitra tančí

Peer je Anitrou okouzlen.

17. obraz: Serenáda Peera Gynta

Zpívá jí o svém putování světem a jak ho milovaly krásné ženy. Anitra je ale „jako palmová mana“. Peer se rozhodne, že Anitru unese.

18. obraz: Peer Gynt a Anitra

Anitra ho obere o prsten, koně i o všechno bohatství a pak Peerovi uteče. Peer zůstane opět sám beze všech prostředků.

19. obraz: Solvejžina píseň

Téhož letního večera na severu sedí krásná světlovlasá žena středních let před chýší. Je to Solvejg. Zpívá píseň o čekání a naději: až skončí zima, až přejde jaro, za rok či za léta se jednou s Peerem shledá...

20. obraz: Peer Gynt před Memnonovou sochou

Peer se znovu toulá světem. Byl v Asýrii, Babylonu a Tróji. V Egyptě navštíví jednu z nejstarších záhad minulosti – osamělý kolos Memnona. Teprve později, když stane před Velkou Sfingou, ho napadne, že se Memnon podobá tzv. „dědkům z Dovru“. Sfinga mu zase připomíná Bøygena (Okliku). Uběhla další řada let. Bělovlasý a bělovousý stařec stojí na palubě lodi a hledí k norskému pobřeží. Je to Peer Gynt a vrací se domů.

V. DĚJSTVÍ

21. obraz: Peer Gynt se vrací domů. Večer na rozbouřeném moři

Na lodi se setká s bledým pasažérem, který nikdy ve dne nevychází ven. Zdvorně prosí Peera o „jeho ctěnou mrtvolu“, kdyby loď ztroskotala.

22. obraz: Ztroskotání

To se také stane a Peer si stěží zachrání holý život. Vrací se do rodného kraje. Cestou jde kolem Haegstadu, kde na statku právě probíhá dražba. Muž ve smutku mu říká, že zemřela Ingrid. Smrt přinutí Peera k tomu, aby se zamyslel nad svým životem. Loupe cibuli, odhazuje slupku po slupce a s tím i svůj uplynulý život, vlastní jádro ale nenalézá.

23. obraz: Solvejg zpívá v chýši

Na pláni vidí chalupu, která je mu povědomá, a slyší zpěv. Je to Solvejg, která na něho stále čeká.

24. obraz: Noční scéna

Skutečnost zasáhne Peera jako blesk: „Jeden si vzpomněl – a druhý zapomíná... Tady byl můj trůn.“ Dává se na útěk. Kolem něho je spálený les. „Před bolestí uteč, výčtkám se vyhni“, stojí psáno na vrcholu pyramidy Peerových lží. Pod nohami se Peerovi pletou šedivá klubka. Peer v nich poznává své nedomyšlené myšlenky, nevyslovená slova, nevyzpívané písně, nevyplakané slzy, nevykonané činy celého svého života. Nakonec slyší nářek matky, kterou převrhl do sněhu, místo aby ji dovezl k branám nebe. Objeví se Knoflíkář; má prý Peera roztavit na své odlévací lžici. Vždyť dodneška nebyl Peer sám sebou, proč by tedy neměl docela umřít? Peer oponuje: sám sebou byl celý život a může přivést svědky, potvrzení, následky svých hříchů... Knoflíkář ho propouští se slovy: „Na příští křížovatce tě čekám.“

25. obraz: Svatodušní píseň „Ó požehnané ráno“

Peer potkává poutníky na cestě do kostela; je předvečer Božího hodů svatodušního, svátek Ducha pravdy. Z minulosti se vynoří Dědek z Dovru a odmítá potvrdit, že Peer byl sám sebou; prý byl celý život trollem. Hubený v sutaně s pazhřívou nohou zase Peerovi řekne, že jeho hříchy nevydají ani za fajfku tabáku. Peer zatouží ještě jednou uvidět z vršku nad planinou východ slunce, podívat se na zaslíbenou zemi a pak se zahrabat do sněhu, pod nápisem „Zde leží Nikdo.“ Znovu se objeví Knoflíkář a ptá se po seznamu hříchů. Ale Peer nemůže uvést žádného svědka. „Tvá lhůta vypršela“, říká mu Knoflíkář. V poslední chvíli zahlédne Peer světlo v chalupě a slyší zpěv. Tentokrát Peer neuhýbá a vykročí „rovnou skrz“. Ve dveřích se objeví stařena. Je to Solvejg a Peer ji žádá, aby řekla, čím se provinil. „Život jsi mi proměnil v úchvatnou píseň“, odpoví Solvejg. Peer vysloví otázku, na které závisí jeho spása: „Kde byl Peer Gynt celé ty roky?“ „V mé víře, naději a lásce“, odvětví Solvejg, která nad jeho pravou bytostí bděla celý svůj život.

26. obraz: Solvejžina ukolébavka

Peer vidí v Solvejg svou „matku, ženu, nevinnou dívku“ a v naprosté oddanosti u ní nalézá sám sebe. „Čekám na poslední křížovatce, Peere, tam se setkáme...“, poznamená Knoflíkář.

PEER GYNT VE STÁTNÍ OPEŘE PRAHA

Státní opera Praha uvádí *Peer Gynta* ke 100. výročí úmrtí Edvarda Griega. Dílo nastudoval francouzský dirigent **Guillaume Tourniaire**, který v roce 2005 nahrál pro francouzský label Aeon ve světové premiéře Griegovu kompletní partituru scénické hudby k Ibsenově *Peeru Gyntovi*, a to ve trojí verzi (neboli se zpěvními částmi v norštině a s anglickými, francouzskými a německými deklamačními partiiemi); nahrávka získala mimořádné ocenění v odborném tisku včetně prestižních cen francouzských odborných časopisů *Diapason d'Or de l'année* a „*Choc du Monde de la Musique*“.

Francouzský text pro koncertní provedení připravil švýcarský muzikolog **Alain Perroux**, který k této verzi říká: „Mluvený text se skládá z vyprávění ve třetí osobě, které jsem napsal, ale také z dialogů, které – byť ve zkrácené a očištěné podobě – pocházejí přímo ze hry. Pro jejich zpracování jsem vyšel z norského originálu a pěti různých překladů (francouzská vydání: Prozor, Regnault, Boyer, Cardinal a německé vydání: Stock). Ibsenův text je psán ve verších a je z velké části založen na aliteracích. Pro tuto koncertní verzi nebylo možné zpracovat veršovaný překlad. Raději jsem se pokusil vystihnout Ibsenovu vlastní jadrnost a poetickou promyšlenost díky použití prostého jazyka blízcího se běžné mluvě, libující si v lidových výrazech, a zároveň neopomíjet asonance, rytmy a rýmy, které občas vyplynou na povrch, aby více či méně zdařile vyjádřily úžasnou štavnatost originálu. Přesto je důležité vědět, že jakkoli je důležitá „věrnost“ replik hry, musí se podřídit jiným prioritám. A totiž: 1) požadavku trvání v čase: tato koncertní verze by neměla trvat déle než dvě hodiny, což si vyžaduje četné výpusky a občas nutnost radikálně zhustit výstupy s dialogy; 2) požadavku jasnosti: vzhledem k tomu, že text není určen pro scénické provedení, bylo nutné vtělit do replik určitá vysvětlení. Zejména proto, aby v místech, kde je to nutné, bylo zřejmé „kdo“ mluví, „kde“ a „kdy“, 3) požadavku stylistickému: spíše než zachovat literu hry mi přišlo zásadně důležité – byť zlomkovitě a v omezené šíři – ukázat její úžasné kypění, mnohotvárnost, posměšnost i metafyzické vzněty.“

Francouzský text Alaina Perrouxe přeložila do češtiny dr. Anna Kareninová. Kromě dvou provedení v Praze uvede Státní opera Praha dílo rovněž na mezinárodních operním festivalu Smetanova Litomyšl 22. 6. 2008.

PhDr. JITKA SLAVÍKOVÁ

IBSENŮV A GRIEGŮV PEER GYNT

Poté, kdy Norsko získalo v roce 1814 nezávislost po třech staletích dánské nadvlády, založil v roce 1850 houslový virtuóz a skladatel Ole Bull (1810–1880; nejslavnější Nor v tehdejší světě) první norské Národní divadlo v Christianii (dnešní Oslo). Pro malé norské hlavní město o 30.000 obyvatelích to představovalo skutečnou kulturní revoluci. Až doposud byl divadelní repertoár uváděn v dánštině, norština byla pokládána pouze za dialekt (ostatně to tehdy ještě nebyl psaný jazyk). Pokud jde o hudební život, ani v Christianii, ani v Bergenu neexistoval profesionální orchestr. Situaci nám osvětlí pár slov, která v norském hlavním městě napsal v roce 1869 Grieg: „... po celou zimu jsem nezaslechl jedinou notu kromě těch, které jsem napsal sám.“ Práce, kterou odvedl Ole Bull, tedy měla neocenitelný význam.

Norsko je země velmi bohatá na folklór, legendy a lidová vyprávění. Podobně jako Béla Bartók v hudbě střední Evropy, začal i Ole Bull hledat základy norské národní hudby. Pořádal také přehrávky pro herce, tanečníky a hudebníky. Tehdy byli všichni amatéři a všechno se muselo stavět od začátku. Na své náklady pronajal divadlo a jako autora divadelních her a hlavního režiséra angažoval mladého neznámého spisovatele jménem Henrik Ibsen (1828–1906). V roce 1857 byl Ibsen dokonce jmenován uměleckým ředitelem Norského divadla v Christianii. Díky těmto zkušenostem poznal celou paletu divadelních povolání, od sepisování programů, šití kostýmů až po stavbu kulís. V norském hlavním městě byl divadelní repertoár založen na *syngespilu* (*Singspiel*, což je hra, ve které se zpěv prolíná s mluveným slovem), baletu, vaudevillu a několika představeních operního repertoáru (Rossini, Auber, Bellini). Ibsen se hned po svém příchodu do Christianie dostal do konfliktu s „danofily“, kteří odmítali uvést jeho hru *Vikingové na Helgelandu*. Své rozhořčení vyjádřil v článku, který vyšel tiskem a byl od té doby pokládán za Ibsenův manifest: „V našem divadelním světě musí být ukončen mír a tak se také stane; je třeba, aby se veřejné kruhy vyjádřily pro nebo proti, protože současná neutralita je neudržitelná. Bud' musíme mít norské divadlo, které umělecky vychází z národních zájmů a bude je prosazovat, nebo tam musíme všichni jako jeden muž docházet, až nám tam od nynějška třikrát do týdne budou předkládat překlady posbírané ve všech zemích světa.“

I přes obtíže a spory byla první Ibsenova sezona v čele Norského divadla úspěšná, on si však rychle uvědomil, že většina obecnstva neměla příliš kultivovaný vkus. I herci odmítali dodržovat jeho pokyny, raději vycházeli z očekávané reakce publika. „*Dřina v divadle je pro básníka každodenní umělý potrat. Občanské zákony stanoví pro něco takového trest, nejsem si jist, jestli je Pán Bůh svobodomyšlnější... Talent není práce, je povinnost!*“ Vzhledem ke všem povinnostem, které Ibsenovi přinášela jeho funkce, neměl dost času na psaní a trpěl tím, takže začal pomalu ztrácet zájem o divadlo, jehož byl ředitelem. V roce 1861 *Christiana Post* napsal: „*Pan Ibsen není vhodná osobnost pro vedení našeho divadla.*“ V roce 1862 divadlo zbankrotovalo a Ibsen se ocitl bez zaměstnání. Propadl depresím a alkoholu, lidé ho vídali, jak bloudí ulicemi a podléhá záchvatům zuřivosti. V roce 1864 německá vojska obsadila Šlesvické vévodství a Ibsen, který nesouhlasil s pasivním postojem Norska, se rozhodl, že svou zemi opustí, a odešel do sedmadvacet let trvajících exilu.

Když Ibsen v roce 1865 přišel do Říma, napsal tam své první mistrovské dílo, *Brand*, nad jehož jazykem jeho nakladatel užasl (byla to směs dánštiny a mluvených norských dialektů). Bylo to také jeho první *Lesedrama* (knižní drama), což je divadelní hra, která není určena ke scénickému provedení, ale pouze k četbě. Přestože se prozatím žádná z jeho her nedočkala skutečného úspěchu, *Brand* vyšel jen v roce 1866 ve čtyřech vydáních, což zatím v dějinách norské literatury ještě nikdo nezažil! Ale protože štěstí nechodí nikdy samo, napsal v témže roce Ibsen dílo, které se mělo stát mistrovským dílem skandinávské literatury: *Peera Gynta*. *Peer Gynt* rovněž vyšel několikrát po sobě, a tak se v roce 1873 Ibsen rozhodl uvést ho na divadle. Ovšem ani toto dílo, stejně jako *Brand*, se nehodilo pro divadelní představení. Překvapilo by nejednoho režiséra třeba už tím, že trvalo pět hodin, vystupovaly v něm desítky

postav, čtvrté jednání bylo jakousi cestou po světě (kritika skandinávské emigrace 19. století), bylo psané ve verších, v novém jazyce nesmírně bohatém na dialektové výrazivo.

Díky zkušenostem, které Ibsen získal při vedení divadla v Christianii, našel sám řešení, díky němuž se *Peer Gynt* proslavil po celém světě. Konzervativní přístup diváků v dřívější době mu způsobil mnohou trpkost (v *Peeru Gyntovi* je heslem Krále trollů: „Vystač si sám!“, což je otevřená kritika norské společnosti), a pochopil, že není možné uvést na jeviště hru, aniž by ji provázela kvalitní scénická hudba. Pokud jde o hudební ztvárnění svého díla, měl o něm jasnou představu, kterou neprodleně vyložil Edvardu Griegovi, o dvacet let mladšímu než byl sám (oba muži se už setkali v Itálii), který byl ve světě už tehdy nejznámějším norským skladatelem. V dopise odeslaném z Drážďan 23. 1. 1874 Ibsen naznačuje svou představu o scénické hudbě, kterou má složit Grieg. Dříve než začal Grieg komponovat, zněly tu už nápady pro svatební hudbu a scénu, výjev tří dívek na pastvinách, Krále trollů, Okliku (Bøygena) až po první tóny zvonů a další motivy. Ibsen si byl vědom délky díla a neváhal sám navrhnout, aby bylo „téměř celé čtvrté jednání“ vypuštěno a „aby se páté jednání podstatně zkrátilo.“ Ibsen také zmínil Solvejžinu píseň, mořskou vichřici až po finále se sborem a Solvejg.

Edvard Grieg, který právě začal psát operu *Olav Trygvason* ve spolupráci se spisovatelem Bjørnstjerne Bjørnsonem, souhlasil s Ibsenovým návrhem a okamžitě se pustil do díla (Bjørnson, kterého rozhořčila tato „zrada“, už k *Olavu Trygvasonovi* nepřipsal ani slovo a opera nebyla nikdy dokončena). Grieg *Peera Gynta* velmi obdivoval jako literární dílo, zároveň ho však označil za „hudebně nejméně přijatelný námět“. V roce 1874 napsal: „*Peer Gynt pokračuje velmi pomalu a nezdá se mi, že bych ho mohl do podzimu dokončit. Je to nezpracovatelné téma, až na několik pasáží, jako je na příklad scéna se zpěvem Solvejg. Tento výjev je už ostatně hotov. Také už jsem něco složil ke slují Krále hor a už to nemohu ani slyšet, natolik je to nabitě kravským lejnem, ´severštinou´ a ´vystač-si-sámismy´...“*

Premiéra se nakonec konala 28. 2. 1876 v Christianii a nezúčastnil se jí ani Ibsen, ani Grieg. Obrovský úspěch, který provázal sedmatřicet představení, přerušil požár, který zničil výpravu i kostýmy. *Peer Gynt* byl uveden v roce 1885 v Kodani, v roce 1892 ho znovu uvedli v Kristianii a poté opět v roce 1902. Grieg pokaždé měnil partituru, přidával výstupy a upravoval instrumentaci, nebo tímto úkolem pověřil Johana Halvorsena. Ten se inspiroval skladatelovými dřívějšími díly, *Norskými tanci* a jinými klavírními skladbami, které upravil pro orchestr a přidal do partitury. Hudba k *Peeru Gyntovi* se tak stala neústrojnou změtí. Ke zvýšení tohoto zmatku ještě Grieg sám zpracoval dvě orchestrální suity, do nichž bez ohledu na dějovou logiku převzal hudební čísla z originální verze a vokální prvky nahradil nástroji (kupodivu jsou to právě tyto dvě suity, tak vzdálené prvotnímu Griegovu úmyslu, které *Peeru Gyntovi* zajistily všeobecné uznání). U příležitosti reprízovaného představení v roce 1885, k němuž Grieg přepisoval původní partituru, napsal sám s humorem hraničícím s cynismem: „*V novém znění jsme vypustili dobrou třetinu textu a z velké části jsme ho nahradili baletem, což vznešenou ideu Ibsenovu proměňuje v jakousi pohádku ve stylu ´Cesta kolem světa za 80 dní´. Ale divadlo je plné a divákům se zřejmě toto dílo líbí, i když mu vůbec nerozumí.“*

Teprve v roce 1988 muzikolog Finne Benestad sestavil kritické vydání Griegova opusu 23. Vrátil se k původní partituře napsané pro premiéru v roce 1876, která byla výsledkem spolupráce Griega s Ibsenem (partitura je plná anotací, které určují, po které replice má začít hudba nebo kterým taktom ukončit melodram). Odstranil některé dodatky nebo škrty z pozdějších verzí, přesto však zachoval několik oprav, které provedl Grieg, a to zejména pokud jde o instrumentaci: byl rozšířen orchestr, neboť počet 35 hráčů, kterými disponovalo divadlo v Christianii v roce 1876, se zdál skladateli příliš malý. Dnes tedy díky Benestadově práci máme k dispozici partituru, která věrně zachovává verzi z roku 1876, ale pracuje s větším orchestrem.

Jestliže problém Griegovy hudby samé se zdá být vyřešen, koncertní provedení bez Ibsenova textu, o kterém lze jistě uvažovat (a které již bylo tak často realizováno!), by jednoznačně znamenalo porušení základní myšlenky díla. Jak by však vyznělo uvedení „úplného“ Ibsenova textu a Griegovy hudby? Bylo by to sedm hodin trvajících představení? Byla by

to svého druhu opera? *Singspiel*? Bylo by to představení něčím zajímavé? Bylo by užitečné řídit se v tomto ohledu tím, co o tom napsal sám Ibsen. On, autor *Min bok er poesí* (Má kniha je poesie), znal a uznával evokační sílu hudby. Sám požádal Griega, aby text na mnoha místech proškrtal (v jednom místě šlo o celé jednání), aby hudba mohla naznačit „*bloudění Peera Gynta širým světem*“, „*mořskou bouří*“... Jeho pokyny týkající se návaznosti hudebních čísel a mluvených výjevů byly vždy hodinářsky přesné. Tak například na konci 3. jednání, ve scéně smrti Åse, by měla nádherná hudba připomínající smrt Gyntovy matky znít zároveň s textem melodramu od slov Peera Gynta: „*Hyjé! Uháněj, vraníku!*...“ až po „*Matka Åse vejde a nebude nic platit!*“ Ticho, které poté nastane, vytvoří pocit prázdna kolem Peera Gynta, který si uvědomuje, že jeho matka právě zemřela. Text znějící v hrobovém tichu ještě zdůrazní tento tragický okamžik. A obdobné momenty najdeme ve všech 26 částech partitury.

Stejně jako v nás parfém může probudit vzpomínky mnohem přesněji, než by se to zdařilo několikastránkovému textu, hudba a její zvuková alchymie nás může vyvádět k smíchu, k pláči, k lásce, k cestování... To Ibsen věděl lépe než kdokoli jiný, když se obrátil na Griega s přáním, aby ji pro něj napsal. Musíme snad připomínat, že *Peer Gynt* nebyl určen ke scénickému provedení, když Ibsen psal: „*Peer Gynt není ani v nejmenším zamýšlen jako divadelní dílo*“? Více než nejkouzelnější scénografie a více než sebegeniálnější režijní provedení přináší Griegova hudba Ibsenově hře svou dávku poesie, ironie, dramatičnosti. A tady hudba jako nejabstraktnější umění nabízí posluchači mnoho různých pohledů, vybízí ho, aby Peera Gynta sledoval v každé jeho lži, v jeho slabostech a snech...

Sto třicet let po vzniku *Peera Gynta* se ještě dnes někteří lidé rozhořčují nad tím, že tak důležitý text musel dostat hudební doprovod, aby konečně pronikl k obecnstvu. Jiní tvrdí, že jde o svatokrádež, neboť Grieg prý Ibsena zbavil chuti, přisladil ho, či dokonce zradil. Je velkou ironií, že zatímco Ibsenův génius se prosazuje stále výrazněji – v současnosti ho pokládají za autora rovnocenného Shakespearovi – génia Griegova si vážíme stále méně, dokonce jej občas označujeme za „mistříčka“ (sám jsem tento výraz slyšel od jednoho ze svých pedagogů na konzervatoři). Je pravda, že Grieg nám nezanechal žádné „velké formy“ (úmyslně jsem nenapsal „velká díla“). Ale krása jeho melodií, některých jeho klavírních skladeb (napsal jich mnohem více než jen slavný koncert a-moll!), to je věčná krása bez efektů, hluboká, prosvětlená i tragická, prostá krása, za kterou se vydal ke kořenům svého Norska, tak bohatého na legendy a nádherné krajiny. To u Griega odhalil Ibsen, a proto mu svěřil své nejkrásnější dílo...

A přece...

Lyrické kusy

GUILLAUME TOURNAIRE

Český překlad: Jana Lemonnier

MEDAILONY UMĚLCŮ

GUILLAUME TOURNAIRE / Dirigent

Guillaume Tourniaire se narodil v Provence (Francie). Studoval hru na klavír a dirigování na konzervatoři v Ženevě. V roce 1993 se stal hudebním a uměleckým ředitelem pěveckého sboru Le Motet de Genève. V roce 1996 byl jmenován šéfbormistrem v Grand Théâtre de Genève, v letech 2001 a 2002 byl šéfem sboru v Teatro La Fenice v Benátkách. Od roku 2002 se věnuje výhradně dirigování. Jako dirigent debutoval v roce 1998 v Grand Théâtre de Genève v opeře Sergeje Prokofjeva *Zásnuby v klášteře* a poté v Opéra National de Paris v baletu Igora Stravinského *Svěcení jara* (choreografie Pina Bausch). Intenzivní spolupráci zahájil s Orchestre de la Suisse Romande, s nímž mj. provedl ve světové premiéře kompletní originální verzi Prokofjevovy hudby k Einsteinovu filmu *Ivan Hrozný* (kterou sám zrekonstruoval), dále Mozartovu scénickou hudbu ke hře *Thamos, König in Ägypten* od Tobiaše Philippa Geblera, Mahlerovu kantátu *Das klagende Lied*, Prokofjevovu kantátu *Alexandr Něvskij*, oratorium *Gilgameš* od Bohuslava Martinů, Dvořákovu *Requiem*, Janáčkovy skladby *Amarus* a *Věčné Evangelium*, scénickou hudbu k *Rosamunde* od Franze Schuberta ad. a natočil novou kompetní verzi *Peer Gynta* Edvarda Griega (AEON/Harmonia Mundi). V Grand Théâtre de Genève řídil Orchestre de la Suisse Romande v provedeníh Rossiniho *Lazebníka sevillského* a *Madame de...* od Jeana Michela Damase.

Jako host dosud spolupracoval s celou řadou orchestrů jak v koncertním, tak operním repertoáru: jsou to mj. Filharmonický orchestr v Helsinkách, Orchestra Regionale Toscana, Orchestra dell'Accademia di Santa Cecilia v Římě, Teatro Rendano v Cosenzi (Poulenkovy *Prsy Tirésiovy*, *Turandot*, *Tosca*), Teatro São Carlos v Lisabonu, Orchestra del Teatro La Fenice v Benátkách, Deutsche Oper am Rhein v Düsseldorfu (*Don Pasquale*), Stadttheater v Osnabrücku (*Salome*, *Idomeneo* ad.), Deutsche Kammerphilharmonie v Brémách, Orchestre National de France, Teatro Politeama Greco v italské Lecce (Bizetovi *Lovci perel*), Teatro Politeama di Catanzaro a Teatro Cilea di Reggio di Calabria (*Madama Butterfly*) ad. V roce 2005 dirigoval Bizetovu operu *Lovci perel* na japonském turné benátského divadla Teatro La Fenice. V roce 2006 provedl ve světové premiéře operu švýcarského skladatele Xaviera Dayera (nar. 1972) *Les Aveugles* podle hry Maurice Maeterlincka v Opéra National de Paris a na Operním festivalu v Maceratě dirigoval Mozartovu *Kouzelnou flétnu*.

Se Státní operou Praha (orchestrem a sborem) spolupracoval Guillaume Tourniaire poprvé v roce 2005 na Operním festivalu v italské Maceratě, a to na inscenaci opery Francise Poulenka *Prsy Tirésiovy*. Toto dílo nastudoval v české premiéře se souborem SOP i v Praze spolu s Poulenkovou jednoaktovkou *Lidský hlas* (výprava a režie Pier Luigi Pizzi, 22. 2. 2007). V Praze debutoval v roce 2006, kdy ve Státní opeře Praha provedl *Candida* Leonarda Bernsteina (premiéra 25. 5. 2006). Od sezony 2007/08 je šéfdirigentem Státní opery Praha.

PETR MANČAL / Režisér

Po maturitě na sportovním gymnasiu studoval Petr Mančal na Právnické fakultě Karlovy univerzity v Praze. V té době založil s Prokopem Havlem divadelní sdružení Měsíčko Sluncís, kde společně realizovali své převážně dadaistické divadelní skeče. Po roce odešel z Právnické fakulty, byl přijat na divadelní režii – dramaturgii na Akademii múzických umění. Studium ukončil v roce 2002, absolvoval roční stáž na krakovské divadelní škole PWST u světoznámého režiséra Krystiana Lupy a půlroční studijní pobyt v Londýně. Inscenoval řadu činoherních režii v Národním moravskoslezském divadle a Divadle Petra Bezruče v Ostravě (Václav Havel – *Motýl na anténě*, Sławomir Mrożek – *Kouzelná noc*, Pedro Calderón de la Barca – *Život je sen*, Viliam Klimáček – *Mária Sabína*), Divadle F. X. Šaldy v Liberci (Roman Sikora – *Smetení Antigony*), Západočeském divadle v Chebu (Josef Topol – *Slavík k večeři*), Divadle Na Zábradlí (Ingmar Villquist – *Helverova noc*), Divadle Na Prádle (Steven Rathman – *Satanovo requiem*) a Malém vinohradském divadle v Praze (Petr Mančal – *Svět naruby*). Herecky účinkoval v několika divadelních, rozhlasových a filmových rolích. V současné době je na doktorském studiu na divadelní fakultě AMU a pracuje jako slovesný režisér Českého rozhlasu.

TVRTKO KARLOVIČ / Sbormistr

Tvrtko Karlovič (1963 v Sarajevu, Bosna) studoval obor dirigent sboru a orchestru u Julia Marice na Hudební akademii v Sarajevu, kterou absolvoval v roce 1987 diplomovým koncertem. V letech 1991–1993 získal stipendium na pražské HAMU, obor dirigování u prof. Františka Vajnara. V Čechách působil v Divadle F. X. Šaldy Liberci, v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, v letech 1993–1996 byl sbormistrem ve Státní opeře Praha. Od roku 1996 je dirigentem v Severočeském divadle opery a baletu v Ústí nad Labem. V Ostravě dirigoval tituly jako *Eugen Oněgin*, na letním festivalu v Gars am Kamp (Rakousko) opery *Trubadúr*, *Aida*, *La traviata*, *Carmen*, v Ústí nad Labem opery *Carmen*, *Maškarní ples*, *Rigoletto*, *La traviata*, *Ezio*, *Faust a Markétka*, *Aida*, *Bohéma*, *Kouzelná flétna*, balety *Labutí jezero*, *Romeo a Julie*, *Bachčisarajská fontána*, *Casanova*, *Coppélia*, operety *Netopýr*, *Čardášová princezna*, *Noc v Benátkách*, *Země úsměvů*, *Hraběnka Marica*, *Cikánský baron*, *Rose Marie*, muzikál *Sugar*. Od sezony 2006/07 je hlavním sbormistrem Státní opery Praha.

JIŘÍ LANGMAJER / Peer Gynt

Jiří Langmajer se narodil v roce 1966 v Plzni v muzikantské rodině. Vystudoval hudebně-dramatický obor na Pražské konzervatoři (1981–1987). Po ukončení studií prošel několika divadelními soubory, než nastoupil do angažmá do Divadla pod Palmovkou, kde zůstal do roku 2005. Od té doby je na volné noze, ale dodnes zůstává kmenovým hercem tohoto divadla, kde vytvořil řadu hlavních rolí (Peer Gynt, Caligula, Oidipus, Amadeus ad.) pod režijním vedením Petra Kracika, Lucie Bělohradské, Jiřího Hřebejka a dalších. Hostoval v Národním divadle, Hudebním divadle v Karlíně, Černém divadle, Studiu Bouře a ve Viole. V posledním dvou letech vytvořil dvě výrazné role na Shakespearovských slavnostech na Pražském hradě – Edgara v *Králi Learovi* a Hamleta. V roce 1999 se stal držitelem Thálie pro umělce do 33 let za roli Caliguly. Za roli Hamleta byl nominován na cenu Alfreda Radoka a opět na cenu Thálie. Hrál v mnoha TV inscenacích a filmech, jako např. *Copak je to za vojáka*, *Návrat idiota*, *PF 77*, *Post Coitum*, a v TV seriálech *Bylo nás pět*, *Zdivočelá země*, *O ztracené lásce*, *Nemocnice po dvaceti letech*, *Hraběnky*, *Ordinace v růžové zahradě*, ve kterých spolupracoval s režiséry Karlem Smyczkem, Hynkem Bočanem, Viktorem Polesným, Jiřím Brabcem, Lucií Bělohradskou, Jurajem Jakubiskem a dalšími. Vystupuje i v muzikálech, např. v muzikálu *Rebelové*, *Tajemství* a v současné době *Jack Rozparovač*.

PAVEL SOUKUP / Vypravěč a další role

Hlas Pavla Soukupa zná v České republice bezesporu každý, kdo někdy poslouchal Český rozhlas nebo sledoval v televizi film zahraniční provenience. Vytvořil celou řadu rozhlasových rolí, daboval mj. Roberta Redforda, Michaela Douglase, Gérarda Depardieua, Robina Williamse, Bruce Willise, Harrisona Forda, Sylvestre Stalloneho a v anketě o nejoblíbenější osobnosti televizní obrazovky TýTý 2003 byl vyhlášen nejoblíbenějším dabérem. Pražský rodák Pavel Soukup vystudoval Fakultu žurnalistiky Karlovy univerzity v Praze, v roce 1974 absolvoval DAMU v ročníku prof. Miloše Nedbala, i když sám se cítí být více žákem Václava Vosky a Josefa Schwarze. Následovala angažmá v Olomouci, Liberci a v Městských divadlech pražských (ABC, Rokoko a Divadlo Komédie), účinkoval v Hudebním divadle v Karlíně, v současné době je ve svobodném povolání.

MARIKA PROCHÁZKOVÁ / Solvejg, Anitra, Åse, Zeleně oděná

Marika Procházková studovala na Divadelní fakultě Akademie múzických umění ve třídě Jany Hlaváčové, Daniely Kolářové, Svatopluka Skopala, Jana Buriana a Jakuba Korčáka. Po absolutoriu (1999) byla v angažmá v divadle Rokoko a zároveň hostovala v pražském Národním divadle, v Divadle Na Zábradlí a v Divadle Komédie. V roce 2004 přijala angažmá v Národním divadle v Brně (do konce roku 2006). V pražském ND vytvořila mj. roli Alexandry Kozlíkové ve Vančurově *Markétě Lazarové* a Bianky v *Othellovi*, v Národním divadle v Brně Annu Petrovnu v Čechovově *Platonovovi*, Madeleine v *Terase francouzského dramatika Jeana-Claude Carriera*, Kateřiny v *Démonech švédského dramatika Larse Noréna* ad. S Jihočeskou komorní filharmonií provedla melodram Jiřího Antonína Bendy *Ariadna na Naxu* pod taktovkou Vojtěcha Spurného, spolupracuje s Čs. rozhlasem, hraje ve filmech (*Perníková věž* Milana Steindlera, *Skřítek* Tomáše Vorla, *Kletba bratří Grimmů* amerického režiséra Terryho Gilliana). V letech 2000, 2001 a 2007 vystupovala na Shakespearovských slavnostech na Pražském hradě.

VÁCLAV SIBERA / Peer Gynt

Barytonista Václav Sibera vystudoval na Pražské konzervatoři obory klarinet (1991–1997) a operní zpěv (1993–1999). Na Mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech v roce 1998 získal 3. místo, na Mezinárodní pěvecké soutěži Emy Destinnové v Českých Budějovicích v roce 2001 obdržel 1. cenu a ve stejném roce se probojoval do finále Mezinárodní pěvecké soutěže Ferruccia Tagliaviniho v Deutschlandsbergu (Rakousko).

Debutoval rolí Masetta v *Donu Giovannim* v pražském Stavovském divadle v letní stagioně Opery Mozart, s níž spolupracoval již od roku 1996 na pořadu *The Best of Mozart*. Krátce po ukončení studia v roce 1999 se stal sólistou Státní opery Praha, kde vytvořil řadu rolí: Guglielmo (*Così fan tutte*), Papageno (*Kouzelná flétna*), Pseudolus (*Voják a tanečnice* Bohuslava Martinů), Schaunard (*Bohéma*), Morales (*Carmen*), Figaro (*Lazebník sevillský*), Sharpless (*Madama Butterfly*), Maximilian a Kapitán (Bernsteinův *Candide*) a další. Od roku 2003 spolupracuje s Národním divadlem v Praze.

JITKA BURGETOVÁ / Solvejg

Sopranistka Jitka Burgetová vystudovala Pražskou konzervatoř, absolvovala stáž na Akademii múzických umění v Sofii a nadále se zdokonaluje soukromým studiem. Ve Státní opeře Praha vytvořila řadu významných rolí: Rusalka, Xenie (Dvořákův *Dimitrij*), Mimi v Leoncavallově i Pucciniho *Bohémě*, Liù (*Turandot*), Cio-Cio-San (*Madama Butterfly*), Micaela (*Carmen*) a Alice v Meyerbeerově opeře *Robert d'ábel*. V letech 2001–2003 působila jako sólistka Městského divadla v Ústí nad Labem, kde vytvořila např. roli Mařenky (*Prodaná nevěsta*), Kněžny (*Čert a Káča*), Giorgetty (Pucciniho *Plášť*), Rosemarie (*Rosemarie*) a Taťány (*Evžen Oněgin*). Za ztvárnění role Giorgetty byla vybrána do širší nominace na cenu Thálie 2004 v oboru opera. Od roku 2005 je stálým hostem Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde s úspěchem ztvárnila titulní roli v Dvořákově *Rusalce*, *Manon Lescaut* Giacoma Pucciniho a Micaelu v nové inscenaci Bizetov *Carmen*. Věnuje se také koncertní činnosti.

JANA SÝKOROVÁ / Anitra

Mezzosopranistka Jana Sýkorová studovala Pražskou konzervatoř u prof. Brigity Šulcové v letech 1991–1997. V roce 1997 zvítězila v Mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech a o rok později obdržela v Krakově prestižní cenu Förderpreis für Musik. Jako vítězka karlovarské soutěže debutovala na scéně Státní opery Praha v roce 1998 v roli Slepé matky v Ponchielliho opeře *La Gioconda*; v Národním divadle v Praze dostala příležitost ve Straussově *Růžovém kavalírovi* pod taktovkou Jiřího Kouta. První angažmá získala v Divadle F. X. Šaldy v Liberci. Od roku 1999 je sólistkou Státní opery Praha, kde se představila mj. jako Fenena (*Nabucco*), Maddalena (*Rigoletto*), Prinz Orlofsky (*Netopýr*), Selysette (Dukasova *Ariadna a Modrovous*), Aloisie v opeře Bohuslava Martinů *Voják a tanečnice*), Ulrika (*Maškarní ples*), Suzuki (*Madama Butterfly*), dále v titulních rolích oper *Carmen*, *Faidra* (Viklický), *Orlando Furioso* (Vivaldi) a *Joseph Merrick zvaný Sloní muž* (Laurent Petitgirad, světová premiéra 2002). Doma i v zahraničí se věnuje koncertní činnosti, spolupracuje se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu i s Českou filharmonií. V červenci 2007 debutovala s úspěchem jako Maddalena v londýnské Covent Garden, kam se opět vrátí na jaře 2008 v roli Mercedes v Bizetově *Carmen*.

PREMIÉRY SEZONY 2007/2008

TIME OF PAIN / ČAS BOLESTI balet

Hudba: **Dead can Dance, Philip Glass, Ondekoza, Klaus Nomi, Les Tambours du Bronx**
Libreto, choreografie a režie: **Bronislav Roznos**
Scéna a kostýmy: **Robert Schrag**

Obnovená premiéra: 15. 11. 2007

SLAVNOSTNÍ KONCERT

ke **120. výročí otevření Nového německého divadla**
a **125. výročí úmrtí Richarda Wagnera**
Orchestr Státní opery Praha
Dirigent: **Guillaume Tourniaire**

13. & 14. 2. 2008

Ruggiero Leoncavallo (1857 – 1919)

LA BOHÈME / BOHÉMA

Dirigent: **Guillaume Tourniaire**
Režie: **Roman Hovenbitzer**
Scéna a kostýmy: **Pavel Bílek**
Sbormistr: **Tvrtko Karlovič**

Obnovená premiéra: 6. 3. 2008

FANTOM OPERY balet

Hudba: **Petr Malásek**
Libreto, choreografie a režie: **Libor Vaculík**
Scéna: **Martin Černý**
Kostýmy: **Ľudmila Várossová**

Premiéra: 10. 4. 2008

Richard Wagner (1813 – 1883)

DER FLIEGENDE HOLLÄNDER /BLUDNÝ HOLANĎAN

Dirigent: **Guillaume Tourniaire**
Režie: **Stephen Taylor**
Scéna: **Laurent Peduzzi**
Kostýmy: **Nathalie Prats**
Světelný design: **Christian Pinaud**
Sbormistr: **Tvrtko Karlovič**

Premiéra: 29. 5. 2008

LAZEBNÍK SEVILLSKÝ V SALCBURKU

Na dvou večerech 12. a 13. 10. 2007 představí Státní opera Praha v Haus für Mozart v Salcburku svou inscenaci Rossiniho *Lazebníka sevillského* v režii Martina Otavy, na scéně Jána Zavarského a v kostýmech Bettiny Kirste. Obě představení bude řídit bulharský dirigent Vladimír Ghiaurov (syn slavného basisty Nikolaje), účinkuje orchestr a sbor SOP a Pražský komorní sbor se sbormistrem Lubomírem Mátle. Představí se sólisté a hosté Státní opery Praha: Vladimír Chmelo (Figaro), Jaroslav Březina (Almaviva), Pavla Vykopalová (Rosina), Jiří Sulženko (Bartolo), Adam Plachetka (Basilio), Jana Levicová (Berta), Tomáš Hinterholzinger (Fiorillo), Dalibor Janota (Důstojník) a Jan Honců (Ambrogio).

LA TRAVIATA V JAPONSKU

V říjnu 2007 se vydá soubor Státní opery Praha již poosmé na turné po Japonsku. Japonská agentura Konzerthaus Japan si tentokrát vybrala inscenaci Verdiho *La traviata* v režii Arnauda Bernarda. Turné se uskuteční od 12. 10. do 13. 11. 2007, *La traviata* bude uvedena celkem 23x ve městech Tokio, Sendai, Sapporo, Omiya, Mito, Nagoya, Ina, Matsuyama, Fukuoka, Kagoshima, Kobe, Osaka, Musashino, Maebashi, Fiji, Yokosuka, Ichikawa a Nerima.

Představení bude dirigovat Enrico Dovico, druhým dirigentem a sbormistrem je Tvrtko Karlovič. V hlavních rolích budou alternovat Simona Procházková, Anna Todorova (Violetta), Tomáš Černý, Martin Šrejma (Alfredo), Martin Bárta, Miguelangelo Cavalcanti, Vladimír Chmelo (Giorgio Germont). V několika představeních se představí i hosté, sopranistky Olesya Golovneva, Dimitra Theodossiou a Norah Amsellem (v titulní roli) a tenoristé Bruce Sledge a Daniil Shtoda (Alfredo). Orchester SOP vystoupí na samostatném koncertě 13. 11. 2007 v Saitama-shi Bunka Center, kde pod taktovkou japonského dirigenta jménem Yu Miyadera provede Mozartovo Requiem a Symfonii č. 25 g moll; mezi sólisty budou Simona Procházková a Martin Šrejma.

Vzhledem k tomu, že po skončení turné čeká dekorace a kostýmy dlouhé putování lodí z přístavu Yokohama do Hamburku a odtud po souši v kamionech do Prahy, objeví se *La traviata* na repertoáru Státní opery Praha poprvé v této sezoně až 14. 3. 2008. Ani v době japonského turné nepřijdou návštěvníci SOP o možnost shlédnout operní představení – na programu budou *Rigoletto*, *Rusalka* a *Lazebník sevillský* – a samozřejmě baletní tituly (*Labutí jezero*, *Dáma s kaméliemi*, *Popelka* a *Sen noci svatojánské*).

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ JANA KAČÍRA

Už osm let dokumentuje svými fotografiemi společenské události ve Státní opeře Praha Jan Kačíř. Kladenský fotograf a malíř studoval u akademického malíře Václava Herala a národního umělce Karla Součka. Jako reportážní fotograf jedenatřicet let spolupracuje s různými periodiky a deníky, osmadvacet let spolupracuje se Středočeským divadlem na Kladně. Dokonale zvládá nejen umění reportážní fotografie, ale i diplomacie, díky níž se mu daří zachytit i některé málo přístupné hvězdy, jako například slavnou italskou mezzosopranistku Cecílii Bartoli při natáčení filmového dokumentu ve Státní opeře Praha. Několikrát fotografoval také hostující pěvce či nové sólisty v představeních SOP. Ze svého nenápadného stanoviště v přízemní lóži č. 4 vedle jeviště dokázal bez použití blesku vytvořit skvělé záběry. Přesvědčit se o tom můžete na výstavě ve foyer na 1. balkoně historické budovy, otevřené k zahájení nové sezony v předvečer Pucciniho festivalu.

MLADÍ PĚVCI JARMILE NOVOTNÉ

Koncert ke 100. výročí narození pěvkyně

Státní opera Praha

22. 9. 2007, 14:00

RECENZE NAHRÁVKY GUILLAUMA TOURNAIRA

Edvard Grieg: Peer Gynt

Dietrich Henschel (Peer Gynt), Inger Dam-Jensen (Solveig), Sophie Koch (Anitra),
Orchestre de la Suisse romande, Ensemble vocal Le Motet de Geneve, dir. Guillaume
Tourniaire

Herci:

anglická verze:

Sir Derek Jakobi, Alex Jennigs, Haydn Gwynne
AEon, AECD 0642

francouzská verze

Lambert Wilson, Eörs Kiszfaludy, Viviana Aliberti
AEon, AECD 0530

Ocenění: Diapason d'or + „Choc“ du Monde de la Musique

Gramophone, březen 2007

Tourniairovo provedení Benestadova a Andersenova kritického vydání partitury (v podstatě 26 čísel hraných na premiéře hry v r. 1876) vyšlo poprvé v roce 2005. Kdyby tehdy nebyly dialogy a melodramata namluveny ve francouzštině, byl bych pochválil nahrávku bezvýhradně jako vůbec nejlepší úplnou verzi Griegovy scénické hudby. S novým vydáním přichází i překlad mluvených pasáží do angličtiny... Spojující narativní úseky a části přibližující děj hry, které doplnil Alain Perroux, charakterizuje přesná znalost Ibsenova dramatu i poučenost o tom, co z něho funguje na koncertním pódiu a na desce. ...

Tourniaire si hledí dramatické podstaty partitury stejně bedlivě jako Beecham a Masur na vynikajících deskách přinášejících výňatky z díla (EMI a Philips). Intuitivně vyhmátl podstatu Griegova stylu a přenáší ji do výkonu svého orchestru, pozorného, svižného a přitom neváhajícího dotahovat do konce ironické momenty (v rozmanitých číslech trollů) ani úmyslně halasně vrcholy směřované ke scénickému efektu (jako ve scéně ztroskotání v pátém dějství). Obě velká melodramata („Peer a Oklika“, a „Noční scéna“) – snad nejpádnější důvody pro poznání tohoto díla v jeho úplnosti – představují Griega na vrcholu jeho novátorských a fantazijních sil, přičemž Tourniairovo podání je překrásné. ...

MIKE ASHMAN

The Guardian, 12. 1. 2007

Neobvyklé je, že se zde tato scénická hudba představuje ve své úplnosti, a to jako doprovod zestručněného zpracování Ibsenovy hry, přičemž po celou dobu jejího trvání si posluchač intenzivně uvědomuje nejen ohromnou sílu Griegovy invence, nýbrž i to, jak dokonale Ibsen – puntičkářský v přístupu k detailům partitury – věděl, kdy použít hudební složku k zesílení dramatického účinku a naopak, kdy ji nechat utichnout a poskytnout prostor nezřídka šokující síle mluveného slova. Musíte se smířit s několika zvláštnostmi – mluvené části hry jsou provedeny anglicky, zatímco zpívaná čísla jsou v norštině; písně jsou tudíž klasicky školenými zpěváky interpretovány přepjatě operním stylem místo toho, aby byly svěřeny činohercům, jak původně zamýšleli Ibsen s Griegem. Guillaume Tourniaire ovšem diriguje s ohromnou vervou. ... Zábavný, radostný, přitom ovšem často také až nesnesitelně smutný hudební zážitek. Nahrávka je pozoruhodným tvůrčím činem a lze ji vřele doporučit.

Diapason, březen 2005

Adaptace Ibsenovy hry od Alaina Perrouxe je pozoruhodná, skvěle vyvažuje mluvenou a hudební složku, zhušťuje základní obsah tohoto gigantického dramatu obsahujícího pět hodin textu! Griegova partitura vyjadřuje její smysl bezzbytku a zachovává i sílu jejího poselství, jež ovšem nikdy nemohla vyniknout v okleštěné podobě, v provedeních vybraných partií či různých orchestrálních suit, ať už byly jakkoli brilantní a oduševnělé (Beecham, Barbirolli, Salonen, Marriner a další včetně Bernsteina). Před tímto pokusem o uchopení díla v jeho celku se vydal stejným směrem skvělý Per Dreier (1978, Unicorn), použil ovšem nevhodnou verzi (ještě před vydáním souborného Griegova díla v roce 1988), jejíž hlavní chybou bylo, že obsahovala pouze scénickou hudbu bez obsahové souvislosti s dramatem. Následoval Neeme Jarvi se svým ztvárněním ke skladatelovu výročí v roce 1993 (DG), po hudební stránce méně oduševnělém než u řady jeho slavných předchůdců, a rovněž nenabízejícím nic navíc (v souladu s mezinárodním vydáním). Zde tedy konečně dostáváme do rukou kvalitní a životaschopné resumé díla (obohacené o několik dodatečných prvků jako jsou hluky a zvuky větru či vln, jež ještě umocňují realismus této „rozhlásové hry“). ...

Dirigent Guillaume Tourniaire zprostředkovává dílo s ohromnou dávkou srozumitelnosti a zároveň s neobyčejným divadelním rozletem (což je zvláště udivující poté, co se dočteme, že nahrávka hudební složky vznikla čtyři roky před záznamem dialogů!). Výsledkem je krásný úspěch kolektivního úsilí, který zásadním způsobem a ideální cestou odhaluje podstatu tohoto mistrovského díla, jež bylo z neznalosti tak dlouho opomíjeno.

MICHEL FLEURY

Le Monde de la musique, duben 2005

...Na vědeckou edici partitury Peera Gynta jsme museli čekat až do roku 1988 – ta se také stala podkladem pro tuto nahrávku.

Základní nahrávkou kompletní verze Peera Gynta byl až dosud snímek pod taktovkou Pera Dreiera (2CD, Unicorn 1978). Byla sice vynikající, nenabízela však nic, co by posluchači přiblížilo Ibsenovo drama. Nahrávka Neeme Jarviho (DG 1993) byla naproti tomu méně zdařilá. Snímek, který se nám dostává do rukou nyní, pořízený v návaznosti na koncertní provedení v Ženevě uspořádané pro představitele OSN, má výhodu v tom, že hudbu prokládá či kombinuje s mluvenými epizodami (recitace, dialogy a melodramata). Tyto mluvené epizody, vytvořené Alainem Perrouxem, důmyslně vtahují posluchače do děje po způsobu „rozhlásové hry“, k čemuž ostatně také přispívají hlukové prvky (vítr, vlny). Takto navrácena do svého divadelního kontextu získává hudba na dramatické síle a citovosti. Zpěváci i herci, kteří mluví francouzsky, jsou skvělí. ... Rozsáhlé pasáže s účastí sboru („Peer Gynt pronásledovaný trolly“ „Večerní bouře na moři“) jsou působivé díky vrcholné formě Orchestre de la Suisse romande a jeho dirigenta Guillaumea Tourniara. ...

MARC VIGNAL

PARTNER STÁTNÍ OPERY PRAHA

PARTNER KONCERTU

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI STÁTNÍ OPERY PRAHA

